

Peníze

ve vládě dozrálo poznání o potřebě hledat řešení a koncem roku 2002 byla přijata rozhodnutí, zavazující Ministerstvo financí se věcí zabývat, jednak proto, že kolapsy některých investičních zprostředkovatelů a dvou bank (o úvěrových družstvech nemluvě) znovu vyvolaly kritiku účinnosti státního dohledu a ukázaly též problém nesouladu mezi případnými odškodňovacími nároky klientů, kteří přišli o své prostředky v důsledku insolvence obchodníků s cennými papíry (»zákaznický majetek«) a zdroji garančního fondu obchodníků s cennými papíry.

Určité kroky k lepší konzistenci dohledu nad trhem bankovním a kapitálovým byly učiněny nikoliv cestou legislativní, ale dohodami mezi ČNB a Komisí pro cenné papíry. Podstatného přiblížení ke konečnému cíli tím však sotva může být dosaženo. K tomu by kromě řešení institucionálních bylo patrně nutné mít i zastřešující zákon, upravující stejnorodě a jednoznačně pilíře podnikání ve všech segmentech finančních trhů. Zdá se, že podmínky k takovému kroku nejsou dosud zralé.

Zkušenosti s fungováním Fondu pojištění pohledávek z vkladů u bank jsou východiskem pro představy o možných jeho modifikacích. Stav, kdy Fond operuje již výhradně prostředky poskytnutými bankami a stát i ČNB jako jeho věřitelé poslední instance již vymizely (a navíc až na okrajový podíl ve dvou případech stát není v bankách ani jako spoluvlastník přítomen), opodstatňuje myšlenku, aby i správa Fondu byla výhradně nebo alespoň ve zcela převažující míře v rukou bank. Jinou myšlenkou je, aby v budoucnosti byla zvážena přeměna dosavadní formy Fondu jako správce prostředků, uhrazovaných bankami přede, tedy do kapitálu, připraveného pro případné náhrady, do formy pohotovostní, tedy aktivizované až v případě insolvence banky, vyvolávající povinnost náhrad z Fondu. Takové řešení má ovšem kontroverzní stránky – na jedné straně by ponechalo v rukou bank prostředky, které nyní cestou každoročních příspěvků přecházejí do správy Fondu a zůstávají v ní do okamžiku jejich využití na náhrady z Fondu), avšak na druhé straně by paradoxně privilegovalo právě tu banku, která by svou insolvencí vyplácení náhrad vyvolala. Ta by se totiž v pohotovostním mechanismu plateb příspěvků do Fondu (tedy »ex post«) příspěvku vyhnula. Bylo by tedy nezbytné vytvořit další podmínky v režimu zániku banky (odchylné od standardního konkurzu), dále asi i diferenciaci příspěvků do Fondu podle ratingu jednotlivých bank – přičemž je otázkou, kdo by takový autoritativní rating prováděl. I zde jde zřejmě o záležitost budoucnosti.

Záležitostí, která zajisté neunikla pozornosti snad žádného z uživatelů bankovních služeb, bylo přechíslování veškerých bankovních účtů do mezinárodně standardního formátu (tzv. IBAN – International Bank Account Number), které je nezbytným technickým krokem před plným členstvím České republiky v Evropské unii. Banky se snaží usnadnit provozní situaci svým klientům tím, že po určitou dobu budou udržovat jak dosavadní, tak nově zaváděný systém identifikace účtů, nicméně pro klienty, zvláště pak právnické osoby (jmenovitě obchodní firmy), je tento krok – bohužel nevyhnutelný – komplikací nikoliv bez nákladů.

Bez větší pozornosti naproti tomu proběhl proces ukončení vkladových vztahů, vyplývajících ze zrušení vkladních knížek na doručitele. Úhrn zůstatků, které u peněžního ústavu s největším počtem těchto vkladních knížek zůstávají, je značně menší, než se v závěru roku 2002 dalo předpokládat.

Souhrnné faktografické a statistické informace o bankovním sektoru lze získat mimo jiné na webových adresách: www.cnb.cz, www.czech-ba.cz.

Ivan Angelis
odborný spolupracovník Ročenky HN